

JAK DBAĆ O AMATORSKIE FILMY?

Przewodnik Home Movie Day Warszawa

Amatorskie filmy rodzinne są ważne. To nośniki wspomnień, domowe wehikuły czasu, kroniki prywatnych historii lub po prostu rodzinne dokumenty. Wiele osób przechowuje je od lat, ale nie może ich zobaczyć z powodu braku sprzętu do odtwarzania, złego stanu taśmy czy obawy przed jej uszkodzeniem. Filmy rodzinne są postrzegane przez pryzmat piętna, jakie wywarł na nich czas: przebarwień i rys. Wyświetlone po latach, pozwalają doświadczyć, jak pięknymi, wibrującymi barwami może mienić się życie rodzinne zapisane na starej, wąskiej taśmie. Jest to często niemożliwe do odtworzenia na innym, nowszym nośniku. Filmy amatorskie były (i są) często niedbale przenoszone na kasety VHS i płyty DVD, co wynika z błędnego przekonania, że dzięki nowym nośnikom obrazy te mogą przetrwać dłużej. W rzeczywistości taśmy – o ile dba się o nie w odpowiedni sposób – są znacznie trwalsze od bardziej nowoczesnych nośników.

Home Movie Day to wydarzenie, podczas którego doceniamy i oglądamy domowe filmy amatorskie. Zostało ono zainicjowane w 2002 roku przez grupę archiwistów filmowych i od tego czasu odbywa się w coraz większej ilości miejsc na świecie, a od 2013 roku również w Warszawie.

Zapraszamy na naszą stronę:
<http://homemoviedaywarszawa.com/>

TROCHE HISTORII

Filmy amatorskie istnieją od początków kina, ale stały się popularne w latach 20. XX wieku dzięki dwóm wynalazkom: powstaniu tzw. bezpiecznej taśmy oraz wprowadzeniu na rynek taśmy 16 mm. W latach 30. zaczęto produkować taśmy 8 mm oraz taśmy barwne. W połowie lat 60. firma Kodak wprowadziła na rynek taśmę Super 8, a dekadę później taśmę 8 mm, na której od razu można było nagrywać dźwięk. W latach 80. taśmy filmowe zaczęły być zastępowane przez kasety wideo.

JAK WYGLĄDA AMATORSKA TAŚMA FILMOWA?

Zapisana taśma ma otwory wzdłuż swojej krawędzi (po jednej lub po obu stronach), patrząc na nią pod światło można zobaczyć, co przedstawiają poszczególne klatki. Jej szerokość wynosi zazwyczaj 8 lub 16 mm. Taśma Super 8 mm ma znacznie mniejsze perforacje (otwory) i większe klatki niż standardowa taśma 8 mm. Amatorskie taśmy są najczęściej wykonane z acetylocelulozy, która nie jest łatwopalna, więc taśmy te można bezpiecznie przechowywać w domu.

JAK ROZPOZNAĆ, ŻE TAŚMA JEST ZNISZCZONA?

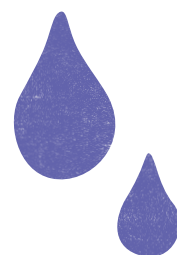
Zazwyczaj zniszczenia nie wynikają z wieku taśmy, ale złych warunków, w których jest przechowywana, bądź niewłaściwego sposobu jej odtwarzania. Najczęstsze zniszczenia to:

- rozdarcia, pęknięcia, zadrapania i uszkodzenia perforacji – mogą być spowodowane przez częste odtwarzanie albo korzystanie z zepsutego projektora. Trzeba je naprawić przed ponownym wyświetleniem;

- pleśń i grzyby – mogą się pojawić, jeśli taśmy przechowuje się w wilgotnych i ciepłych miejscach;

- skurczenie, rozszerzenie, falowanie – by mieć pewność, że taśma zachowała właściwy rozmiar, przyłóż do niej kawałek innej taśmy i porównaj dopasowanie otworów. Muszą idealnie do siebie przylegać, by można było bezpiecznie wyświetlać taśmę za pomocą projektora.

- Zapach octu, który wydziela taśma, oznacza, że się rozkłada. Często nie da się już wtedy naprawić taśmy ani zatrzymać jej degradacji. Należy taką taśmę jak najszybciej odseparować od innych (proces niszczenia może się na nie przenieść) i zdigitalizować.

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

ILUZZJON
MUZEUM SZTUKI FILMOWEJ

MUZEUM WOLI
MUZEUM
HISTORYCZNE
MST. WARSZAWY

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

archeologia fotografii

JAK OBCHODZIĆ SIĘ Z TAŚMĄ?

Przyjrzyj się taśmie.

Odwiń kilka metrów i oceń: czy jest to taśma filmowa, czy jest zapisana, czy ma ścieżkę dźwiękową (jeden bądź dwa paski biegnące wzdłuż krawędzi taśmy), czy jest barwna, czy też czarno-biała? Poszukaj informacji o tym, kiedy i przez kogo została wyprodukowana.

Bądź delikatny.

Trzymaj taśmę za krawędzie. Nie ciągnij i nie staraj się jej odwijać na siłę. Jeśli dwa kawałki taśmy się do siebie przykleiły, lepiej by odkleił je specjalista.

Bawełniane rękawiczki.

Wydzielany przez skórę tłuszcz jest szkodliwy dla taśmy. Myj często ręce, gdy jej dotykasz. Najlepiej gdy robisz to w rękawiczkach, ale uważaj, by nie zahaczać nimi o rozdarcia i ubytki w perforacji.

Powąchaj film.

Jeśli czujesz zapach octu, oznacza to, że taśma jest bardzo zniszczona i trzeba ją oddzielić od innych oraz jak najszybciej zdigitalizować.

Sprawdź taśmę i projektor przed jej wyświetleniem.

Najczęściej i najłatwiej taśmy niszczą się w projektorach. Zawsze sprawdź i obejrzyj taśmę, zanim założysz ją na projektor.

ODDAJ FILMY W DEPOZYT DO LOKALNEJ PAMIĘCI FILMOWEJ MUZEUM WOLI

Jeśli nie masz dobrych warunków, by przechowywać rodzinne filmy, nie jesteś w stanie ich naprawić albo nie stać cię na ich digitalizację, a chciałbyś, by ktoś się nimi zajął i by do Twoich filmów mogli mieć dostęp historycy, badacze, artyści i inne zainteresowane osoby, możesz przekazać je w depozyt do archiwum, muzeum czy biblioteki.

W Warszawie możesz je oddać np. do Muzeum Woli. Laboratorium miasta, które stworzyło program Lokalna Pamięć Filmowa, służący zbieraniu amatorskich filmów na taśmach kręconych przez mieszkańców Warszawy – w mieście, jak i poza nim – oraz przez przyjezdnych. Lokalna Pamięć Filmowa zajmuje się też konserwacją taśm i przenoszeniem ich na nośniki cyfrowe. Baza amatorskich filmów, która w ten sposób powstaje, to archiwum lokalnej pamięci, pozwalające na aktywizację mieszkańców danego miejsca i zbudowanie nowej jego historii – historii życia codziennego. Lokalna Pamięć Filmowa zbiera taśmy 8 mm, Super 8 mm, 9,5 mm i 16 mm od osób prywatnych, niezwiązanych zawodowo z filmem ani z inną dziedziną sztuki obrazu (np. plastyką, fotografią), filmujących na nieprofesjonalnym formacie.

JAK OPISAĆ TAŚMĘ?

Powinieneś opisać każdą rolkę filmu oddzielnie, na dołączonej do niej kartce.

Opis powinien zawierać informacje o tym, kto i kiedy nakręcił film, czy to pozytyw, negatyw, oryginał, kopia, odwrotka (taśma odwrócona), czy film ma ścieżkę dźwiękową, jaką prędkość odtwarzania ma taśma oraz kogo i co przedstawia.

Pamiętaj, by zachować wszelkie wcześniejsze kartki z notatkami albo komentarzami zapisanymi na pudełkach bądź dołączonymi do nich.

JAK I GDZIE PRZECHOWYWAĆ TAŚMĘ?

Nawiń taśmę na szpulę nie za mocno (by się nie rozciągnęła i by umożliwić cyrkulację wydzielanych przez taśmę gazów), ale też nie za słabo (by się nie rozwinęła). Nigdy nie nawijaj na jedną rolkę taśm o różnej szerokości, nie łącz też ze sobą taśm 8 mm i Super 8 mm. Każdy format ma inaczej rozmieszczone otwory.

Przechowuj taśmy poziomo, w nierdzewnych puszkach bądź bezkwasowych pudełkach i kopertach (można je kupić w sklepach plastycznych), w których będzie zachowana cyrkulacja powietrza. Zdejmij z filmów wszelkie gumki i metalowe bądź plastikowe klipsy.

Filmy należy przechowywać w niskiej, stabilnej temperaturze i w miejscach, w których nie jest wilgotno. Nigdy nie trzymaj filmów: na strychu i w piwnicy; w pobliżu grzejników, sprzętu elektronicznego, chemikaliów, instalacji wodno-kanalizacyjnej, zlewów i innych miejsc, w których taśmy mogą być zalane; źródła prądu, okien, zewnętrznych południowych ścian i miejsc narażonych na promienie słoneczne czy dym papierosowy.

KOPIOWANIE TAŚMY

Jeśli zależy Ci na tym, by domowe filmy przetrwały jak najdłużej, zadbaj o oryginalną taśmę filmową – to najtrwalszy i najpewniejszy nośnik, jaki dotąd powstał.

Jednocześnie taśmy filmowe kopiuje się na kasety VHS i płyty DVD po to, by mieć do nich łatwiejszy dostęp. Uruchamianie starych projektorów jest często trudne, może niszczyć taśmy, a przede wszystkim niewiele osób posiada jeszcze takie urządzenia. Jeśli zamierzasz zdigitalizować swoje taśmy, pamiętaj, by uzyskać nieskompresowaną kopię filmu w jak najwyższej jakości. Co jakiś czas zmieniaj nośniki, na których znajdują się filmy – płyty i kasety są znacznie mniej trwałe od taśm i szybciej się rozpadają.

GDZIE W WARSZAWIE MOŻNA ZDIGITALIZOWAĆ DOMOWE FILMY?

– Muzeum Woli – Lokalna Pamięć Filmowa w Muzeum Woli, oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, ul. Srebrna 12, tel. 22 624 37 33, <http://www.muzeumwoli.mhw.pl>, www.facebook.com/Wola.Lab.Miasta (program rozpocznie się w styczniu 2014 roku)

– Studio kopiowania taśm filmowych i nagrań wideo, al. Niepodległości 158, tel. 22 849 81 72/ 22 646 45 27, www.studiokopiowania.pl

– @rtenet – profesjonalne studio przegrań audiowizualnych, ul. Siedmiogrodzka 5, klatka B, tel. 22 632 06 37/ 602 750 982, www.artenet.pl